

Daniel
Klabal

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

ISIDORIAS

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Host

román

Isidorias

Daniel
Klabal

ISIDORIAS

Brno
2017

Vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR

© Daniel Klabal, 2017

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2017
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-207-7 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-208-4 (Formát ePUB)

ISBN 978-80-7577-209-1 (Formát MobiPocket)

Sofi

PROLOG

Na vnitřním nádvoří monach Eusebios prudce udeřil dřevěnou paličkou do simandronu. Náhle jsem procitl z bezesného spánku. Na chatrném stole dosud plála voskovice, vedle ní ležel bronzový kalamář a tři brka. Psal jsem do pozdní noci a poslední z listů stále ležel rozepsaný na stole. Chvatně jsem ho vzal ze stolu a odsunul svůj slavník, pod nímž jsem měl v podlaze vykopanou tajnou skrýš, kde se ukrývalo vše, co jsem sepsal. Jemně jsem rozevřel tenkou látku, v níž byl rukopis, a vložil do ní poslední list. Zabalený rukopis jsem vrátil do skrýše, rozprostřel na něj slámu, zasunul jsem slavník, zhasl voskovicu a opustil celu.

Na chodbě jsem se potkal s otcem Porfyriem, který obývá vedlejší celu. Pozdravil mne svým hrubým hlasem: „*Doxa to Theo.*“ Pohlédl jsem do vrásčité a dlouhými šedými vousy obrostlé tváře a odpověděl jsem mu: „*I stus eonas ton eonon.*“ Podloubím jsme mlčky zamířili ke katholiconu. V chrámu vonělo růžové kadidlo a otec Charalambos pomocí dlouhé tyče, na jejímž konci byla umístěna svíce, právě rozžínal poslední

z desítek voskovic na velkém chrámovém lustru. Ostatní monaši se již scházeli a předstupovali před ikonu našeho Pána Ježíše Krista před ikonostasem, líbajíce ji a křížujíce se třemi prsty zprava doleva. Když jsem došel k ikoně Bohorodice, naší vládkyně a ochránkyně, otec Charalambos rozhoupal velký lustr a otec diákon začal předčítat zpěvným hlasem světelné modlitby Jitřní bohoslužby. Byla středa 13. srpna roku 1623 dle starého kalendáře, dva dny před jedním z největších svátků, Zesnutí přesvaté Bohorodice, patronky našeho poloostrova.

Byly tomu již tři roky, co monach Asterios, jenž se za času svého světského života jmenoval Džásim Nadžát, pokojně skončil v zátíší v kladkách, jak říkáme prohlubni ve skále, kam spustíme eremitu v proutěném koši zavěšeném na laně. Je to jeden z nejtěžších způsobů zřeknutí se světa a všeho, co k němu člověka váže. Tam, v malé prohlubni ve strmé skále omývané vodami egejskými, vedl blažený Asterios svůj poslední boj s temným vládcem tohoto světa a tam zakusil nepopsatelnou a lidskými slovy nevyjádřitelnou milost *Theosis*. Tehdy jsem, Bože, odpusť, jako ten nejsprostší lupič ukradl z monastýrské bibliotéky čisté pergameny, na něž jsem zaznamenal vše, co mi tento podivuhodný gerontas vyprávěl ve své kalivě, kde žil před tím, než jsem ho spustil nad strmou skálou do úzké průrvy, kterou si vyvolil za své poslední místo k žití a také za svůj hrob.

Ačkoli ještě nejsem tak stár, vím, že brzy zemřu. Mé srdce často vynechává a hned nato tluče tak rychle, jako by se chtělo rozskočit. V posledních týdnech byla bolest na prsou tak silná, že jsem několikrát pozbyl vědomí. Naštěstí se to stalo v trapeze, kde mne bratři hned vzkřísili. Zvýšil jsem modlitební úsilí, aby mi Bůh dopřál ještě několika týdnů k dokončení mého rukopisu. Víím, že je to jen lidská marnost,

ale cítím se Asteriovi zavázán za vše, co mi vypověděl, a to nejen proto, že monaši a eremité o svém dřívějším životě zpravidla nikdy nemluví. Nikdy jsem nepoznal krásnějšího člověka a vlastně ani nevím, proč si vybral zrovna mne, aby se se mnou sblížil a pověděl mi svůj příběh. Víím, že se ostatních eremitů stranil, tak jako se oni stranili jeho. Když se duše člověka rozhodne pro naprostou samotu, netouží už po ničem jiném, neboť vše, co ji z této pozeňnané samoty vytrhuje, ji zbavuje nadpozemského klidu, který se v ní rozhostí, když je člověk skutečně sám a celý se obětuje Bohu. Nejsem však jako on, nikdy bych nezvládl zátiší v kladkách, kde není ani místa, aby se člověk postavil, kde není jiného úniku ve chvíli slabosti a strachu než skoku ze strmé vysoké skály do zpěněných mořských vln. Také ještě nejsem smířen se svou smrtí, mnohého jsem se vzdal, život je mi však stále milý, přestože se snažím žít každý den, jako by to byl můj poslední. Zde na Agion Oros všechno lidské vědění dochází pramalého uznání, světské slávy si zde necení nikdo, nemluvě o bohatství a penězích. Stejně tak krása ženy je nám vzdálena, krom jediné naší vládkyně, která si vyvolila toto místo jako svou zahradu. Její panenskou krásu tu velebíme a prosíme o její milosrdenství a smilování, neboť jí jsme se my monaši zaslíbili. Proto můj rukopis nebude veleben, ba právě naopak. Avšak nepíši pro uznání jiných, nejsem již tak hloupý, abych dobrovolně probouzel svou vlastní pýchu, píši, abych sám pochopil člověka v jeho síle a slabosti, v jeho štěstí a úzkosti. Píši, abych na popsaném pergamenu pochopil sám sebe. Píši pro něho, neboť víím, že se blíží čas, kdy se opět spatříme.

PRVNÍ ČÁST DOMOV

I.

Narodil jsem se v malé vesnici jako jediný syn svého otce Efraima a své matky Sarahy. Žili jsme v bídě a nouzi do mých sedmi let, kdy otce, který byl propuštěným otrokem, zavalil v kamenolomu velký žulový kvádr. Má matka se z toho pomátla na rozum a skočila ze skály. Kdyby nebylo mého strýce Ibrahima, jistě by mne čekal podobný osud. Mezi otcem a strýcem panovalo nepřátelství kvůli dávné rozepři týkající se závěti mého děda Emira, který zemřel krátce před mým narozením. Přesto mne Ibrahim, patrně ze soucitu a také kvůli tomu, že jemu a tetě Nazifě nebylo souzeno mít děti, odvedl do přístavního města, kde stál jeho rozlehlý dům. V přízemí byl obchod s kořením, bylinami a kráslíci prostředky. Další dvě patra obýval strýc s tetou Nazífou. Zpočátku jsem strýci pomáhal s drobnými pracemi v obchodě. Když jsem byl starší, posílal mě Ibrahim vyřídit jednoduché záležitosti do domů bohatých měšťanů, jejichž ženy se chtěly seznámit s novým zbožím, které strýc přivážel ze svých cest. Ty podnikal každým rokem v jarních a letních měsících.

Při každodenních obchůzkách jsem často nahlížel do mešit, kde se zbožní muslimové, klečící na pestrobarevných koberecích, modlili k milosrdnému Slitovníkovi. Mnohokrát jsem usedal a naslouchal vyprávěním zbožných učitelů Koránu o správné cestě, kterou se vydali Mohamedovi následovníci. Jednou si jeden starý derviš povšiml, že již několikátý den pozorně naslouchám jeho vyprávěním, a když skončil svou učenou přednášku, zavolal si mě, aby se zeptal na mé jméno a mé rodiče. Poté, co jsem mu náležitě osvětlil, že bydlím s tetou a strýcem ve velkém domě ve čtvrti obchodníků, rozhodl se mne doprovodit. Dlouze pak rozprávěl se strýcem, hladě si přitom vous, který mu sahal až k samotnému pasu. Netrvalo dlouho a strýc se mě zeptal:

„Přál by sis, Džásime, navštěvovat madrasu, kde by ses naučil mnohým užitečným moudrostem a ušlechtilému vědění? Ten starý derviš ve tvém pohledu spatřil mocného ducha, který, bude-li se rozvíjet, může dojít až k samému cíli poznání.“

Nevěděl jsem, co na to říci. Obdivoval jsem sice dervišovu moudrost a nesmírné vědění, které nedával nijak na odív, netušil jsem však, jak mohu já, syn propuštěného otroka, jehož až strýc naučil počítat, studovat se syny nejváženějších obyvatel. Na mé tváři se zračila váhavost, a tak strýc rozhodl za mne, že to můžu zkusit alespoň na nějaký čas a pak se uvidí. Má studia trvala celých šest let. Za tu dobu jsem dozrál v muže a rozhodl se opustit Ibrahimův pohostinný dům. Kupecké řemeslo mne v ničem nenaplňovalo a já si našel práci jako kaligraf v dílně Ghaliba Bišra Saada.

Vskutku pozoruhodný muž byl tento Ghalib. Písařská dílna nesoucí jeho jméno byla proslavena od sultánovy Konstantinopole až po perský Herát. Nejvýznamnější díla, na jejichž zhotovení Ghalib pracoval s nejpřednějšími písaři

mnohdy po mnoho let, byla vysoko ceněna. Sultánové a šáhové, již si je u něj objednávali do svých knihnic, za ně byli ochotni zaplatit, kolik si jen Ghalibova proradná žena Núr řekla. Ta totiž rozhodovala o penězích, které proudily z Ghalibovy dílny přímo do jejích lakotných rukou. V dílně ji svorně všichni písaři nenáviděli. Na všem ukrutně šetřila, jen aby zůstalo v jejích truhlách co nejvíce zlaťáků. Otrokyním proto přikazovala vařit ta nejprostší jídla a písařům platila tak žalostně málo, že se stále bouřili, domáhajíce se před Ghalibem svých práv. Ten ovšem jejich rozhořčení nikterak nechápal, on sám žádné zlato přece nepotřeboval a každodenní miska cizrny mu chutnala pořád stejně výtečně. Jen kdyby jeho oči stále tolik neslábly, pro ně by byl ochoten odříci se i vařené cizrny, své proradné ženy a vůbec čehokoli ve svém životě, vyjma svých knih. Na zatuchlých a po hnilobě páchnoucích jizbách neshledával nic nedůstojného, vždyť v jedné z nich přespával i on sám od časů, kdy ho Núr vykážala z jejich ložnice a na jeho místo povolala statného otroka, jenž od té chvíle zastával Ghalibovy manželské povinnosti. Svalnatý otrok Abbaj, který se dříve živil jako nosič břemen v přístavním doku, se od oněch, pro něho nadmíru požehnaných časů procházel domem jako jeho korunovaný pán. Jen Ghaliba se střežil a vyhýbal se mu, jak jen mohl, ačkoli Abbaj v Ghalibových očích nebyl více než pouhým stínem, jenž ho jednou provždy zbavil oněch otravných povinností, jimiž ho každou noc soužila jeho proradná žena. Snad mu za to v duchu i vzdával díků, neboť mu nikterak nevadilo, když se Abbaj za jeho zlaťáky odíval hedvábím či když se dennodenně cpal pečínkou, již ho krmila Núr, aby zůstával stále při síle, až se od její vůně ostatním písařům zatemňovala mysl a oni při pohledu do misky s vařenou cizrnou utíkali do dalekých zemí, kde jsou prý písařské dílny, v nichž bude jejich umění

náležitě oceněno. Vždy když některý z písarů zběhl, Ghalib se rozzuřil na nejvyšší možnou mez, všem lál, že jsou jen bezbožníky a že nikdy nepoznají moudrosti, kterou on už dávno vyčetl ze svých knih. Sám šel svým kaligrafům příkladem a po několik dní nevzal sousta do úst, až se jeho líce ještě více propadly do průsvitných tváří. Tehdy nevycházel ze své dílny, kde po celý ten čas jen úporně pracoval. Až když ho půst a nepřetržitá práce náležitě zklidnily, choval se k nám kaligrafům opět, jako by se nic nestalo. To nám dokonce občas potajmu přinesl i malý soudek vína, abychom se alespoň trochu obveselili. Na malou chvíli pro nás byl chápavým otcem, který si uvědomil, kterak ukrutně nám po celý čas upíral všechnu světskou radost. Sám si však vína nikdy nezavdal, neboť — jak nám pravil — měl nemocný žaludek a ten si žádal toliko pramenité vody. Stejně jako jeho ruka, která po víně ztratila svoji neochvějnou přesnost.

Po čase jsem se stal Ghalibovým chráněncem a společně jsme pracovali na překladech Džámího sbírek *Bahárestán* a *Haft awrang*, určených pro sultánovu knihovnu. Nejřednější iluminátoři pak přeoděli slova přesnými tahy štětce do iluminací, až vzniklo dílo, jež znovu potvrdilo neotřesitelnou pověst kaligrafické dílny mistra Ghaliba. Když byl Ghalib již skoro slepý, svěřil mi práci na legendě o Chosrou a Šírín. S jakou radostí jsem tehdy pracoval na tomto příběhu lásky, zrady a smrti. Nebylo mi však dovoleno knihu dokončit, neboť Ghalib brzy zemřel a Núr mi ji krátce před dopsáním zabavila, abych ji snad tajně neukradl.

V onen čas strýc Ibrahim ochořel vážnou srdeční nemocí. Bylo to právě v době, kdy se každoročně vydával do dalekého Tabrízu pro náklad koření a bylin. Nemocný strýc si mne jednoho večera zavolal k sobě a pravil:

„Můj milovaný Džásime, zajisté víš, že ses narodil s lejnem mezi prsty nebohým rodičům, již byli chudší než chudoba sama. Jak si jistě dobře pamatuješ, byl jsem to já s Nazífou, kdo tě přijal za svého a zaplatil ti nákladná studia v madrase. Přál sis stát se kaligrafem, i to jsem ti dovolil, nyní však přichází čas, aby ses přestal zabývat pošetilostmi a splatil mi své dluhy.“

Očekával jsem ten den, kdy mne strýc k sobě povolá, abych převzal správu nad obchodem. Nikdy jsem netoužil stát se obchodníkem, neboť jsem dobře věděl, že všechna ta starost mne odvede od mých milovaných knih. Přesto jsem mu pokorně odpověděl, pohlížeje do jeho bledé tváře: „Staniž se, jak si přeješ, vznešený Ibrahimе, musíš mi však sdělit, čeho si ode mne ve své dobrotivosti žádáš.“

„Zítřejšího rána nasedneš na mého koně a vydáš se spolu se strážci do Tabrízu, kde sídlí bohatý kupec Farzád Cháled, jenž pro nás obstarává koření z Indie a Číny. Nyní otevři truhlici a do cestovního vaku ulož všechny listiny, jež ti umožní přechod přes zrádná území ovládaná znesvářenými kmenovými vůdci, kteří vybírají od důvěřivých poutníků obludně vysoké mýtné, nemluvě o nesčetných loupeživých tlupách, jež kradou a loupí s tichým souhlasem vrchnosti a dělí se s ní pak o kořist...“ Tak ke mně mluvil milovaný strýc Ibrahim a teta Nazífa, která mi byla druhou matkou, mě laskavě objala a pak se rozplakala, jelikož jsem pro ni nebyl o nic méně než vlastní syn. Strýc Ibrahim mi pokynul, abych otevřel ebenovou truhlu, a pravil: „Zde je v sametových měšcích uloženo tři sta zlatých osmanských dukátů, dobře si je spočítej a zkus si ten stříbrnými nitkami prošívavý kaftan, neboť není lepšího kaftanu na dlouhé obchodní cesty.“ Zkusil jsem si kaftan ušitý z drahé látky a ke své radosti jsem musel prohlásit, že mi sedí jako ulitý.

Druhého dne hned zrána mi Hasan, který vypomáhal strýci v obchodě, osedlal černého hřebce a já se vydal v Ibrahimově kaftanu a v doprovodu pěti najatých strážných na cestu. Zlaťáky jsme ukryli do nejprostšího koženého vaku, jež si připásal na koně jejich velitel, který se mi představil jako Gazanfar a o němž mi strýc pravil, že je to jeden z nejzkušenějších mužů, jakého kdy potkal, a tak se nemusím bát, že by mne někdy podvedl, ba naopak, mám se řídit jeho zdravým úsudkem, neboť není lepšího společníka na dlouhou a nebezpečnou cestu. Gazanfar převyšoval ostatní strážce o celou hlavu a šíře jeho ramen prozrazovala nade vši pochybnost, že není radno si s tímto obrem zahrávat. To ostatně pochopili i zbylí strážci, kteří ho pokorně poslouchali, když před začátkem cesty udílel rozkazy.

Dlouho jsme putovali nehostinnou pouští, až se před našimi zraky objevila nedozírná nížina a my stanuli před majestátným Eufratem po jarních záplavách, už jen poklidně tekoucím, který se vinul do nedohledna. Při pohledu do proudící vody jsem poznal, že jsem toho ve svém životě ještě mnoho neviděl. Za nemalý obnos jsme se přeplavili na voru i s koňmi, kterým jsme přimíchali do ovsu utišující byliny. Poté jsme pokračovali v cestě do Bagdádu, jehož krásu a bohatství nelze slovy vypovědět, přestože to už nebyl onen Bagdád z časů největšího rozkvětu, z dob panování velkého chalífy Hárúna ar-Rašída.

Obraz do nebe se tyčících minaretů a mohutných kupolí mešit mi však i po mnoha letech zůstal stále jasně uchován v paměti, jelikož tam poprvé jsem ve svém srdci pocítil onu neuskutečnitelnou lidskou touhu poznat a obsáhnout Boha. A tak mi samotný Bagdád, jehož každý kámen jako by byl zakletý a byl schopen vypovědět zázračná tajemství a odvyprávět mi nespočetné příběhy z *Tisíce a jedné noci*, začal

připadat jako obyčejný mág, který jen má mí mé smysly. Já jsem však toužil dostat svému úkolu, jímž mne pověřil nemocný strýc, a také jsem prahl po útrapách cesty a pachu svého hřebce. Navíc jsem se nestačil divit, jak rychle zde mizí zlaťáky z měšce a jakou proměnu zde prodělali mí strážní v objetí bagdáských otrokyň, s nimiž se obveselovali od prvního dne našeho příjezdu. Gazanfar musil vyvinout veliké úsilí, aby je přiměl k další cestě, a když se konečně mohutné bagdáské hradby vzdalovaly za našimi zády, pocítil jsem skutečnou úlevu, neboť mne to nekonečné lidské mraveniště, v němž bylo možné vidět a koupit všechno, na co člověk jen pomyslí, znudilo a zmámilo. Nemohu však ještě nevzpomenout na okázalé bagdáské mozaiky, jimž nebylo v muslimanském světě rovno, a na nespočet svatých hrobů nejvznešenějších imámů, které jsem navštívil a u nichž jsem se vroucně a s pokorou modlil, společně s mnohými poutníky z mnoha zemí.

Po několika týdnech vyčerpávající jízdy na hřbetech koní se před našimi zraky objevilo nedozírné jezero připomínající svou velikostí spíše moře a Gazanfar moudře pravil, že jsme vzdáleni svému cíli již jen několik dní cesty. Po celou dobu nás tento obrovitý muž s dlouhými černými kníry zkušeně vedl a ušetřil nás všech možných nástrah a nebezpečí, které v dřívějších dobách zakusil po boku mého strýce Ibrahima. Jak sám prohlásil, cestoval do Tabrízu spolu se strýcem ne méně než dvacetkrát. Znal proto každý kopec, věděl, kde se dobře utábořit na noc, kde v onu roční dobu pasou pastevcí svá stáda, a také se dokonale vyznal v cenách.

A tak jsme nikdy nemuseli platit přemrštěnou cenu, jakou mi jednou jakýsi polobláznivý pastevec účtoval za vyzábrou ovci, hledě při tom se zalíbením na můj drahý cestovní kaftan. Když Gazanfar viděl, jak vytahuji zlaťáky z měšce

a chci ochotně zaplatit pastýřem stanovenou cenu, seskočil z koně, popadl pastevece za vousy a zvedl ho do výšky, až mu zůstal chomáč vousů v ruce. Plísnil ho a nadával mu: „Ty proradná zlodějská kryso, jak to, že žádáš za tuto svou vychrtlou ovečku dvakrát víc, než je běžná cena?“ Pastevec se již jen pokorně omlouval, a aby rozzuřeného Gazanfara uklidnil, vyprávěl nám, jak ho ráno kousl prašivý pes a jak prý od té chvíle jako by neuměl do pěti napočítat. Velice rád pak přijal obvyklou cenu, a ještě nám mával a přál nám šťastnou cestu do Tabrízu. Gazanfar večer zručně ovci zařízl, stáhl z ní kůži a vykuchal ji. Netrvalo dlouho a ovce se k naší všeobecné radosti pekla na rožni.

Po několika dnech, přesně podle Gazanfarovy předpovědi, se před námi objevily mohutné tabrízské hradby. Město bylo přímo čarokrásné, avšak nemohlo se v ničem rovnat báje-mi opředenému Bagdádu, i když obchodní ruch, který tam panoval, nebyl o nic menší. Přesto bylo v Tabrízu, ostatně stejně jako v Bagdádu, nad slunce jasné, kdo v něm vládne, a Gazanfar nelibě trousil uštěpačné poznámky směrem k sultánovým janičárům, kteří se nadutě procházeli rušnými ulicemi, opásaní svými jatagany. Dohlíželi na bezpečnost města, jež před necelými deseti lety dobyli pro svého sultána.

To už mne však Gazanfar dovedl k domu vznešeného Farzáda Cháleda. Ten se velice podivil, že nepřijel Ibrahim, a teprve až když jsem ho zpravil o strýcově vážné nemoci, vyřkl nad strýcem své politování a popřál mu brzké uzdravení. Potom mne a Gazanfara zavedl do svého paláce, kde nás hostil těmi nejvybranějšími lahůdkami, které nám krásné otrokyně nosily na stříbrných podnosech. Pak tančily podivuhodné tance a my jsme upíjeli ze zlatých pohárů těžká sladká vína, až se mi zatočil svět před očima a já viděl překrásné otrokyně hned několikrát. Na závěr okázalé podívané nám

Farzád Cháled nabídl, abychom si oba vybrali jednu z dívek a s ní se náležitě pobavili. Mne tento nemravný návrh pobouřil. Gazanfar ho však milerád přijal, neboť — jak sám pravil — si to po dlouhé a vyčerpávající cestě zcela zasloužil. Vybral si cizokrajnou, šikmookou dívku se žlutou pletí, na niž se během hostiny zálibně díval, a když se ho Farzád zeptal, proč si vybral zrovna ji, odvětil mu, že má rád všechno nové a nikdy si neodepře příležitost kousnout si do dosud neznámého ovoce či ochutnat libě vonící cizokrajný pokrm. Sám však uznal, že se častokráte spálil, neboť čím dále člověk cestuje na východ, tím jsou pokrmy ostřejší. Já jsem těžce vstal z pohodlných polštářů a za pomoci snědého otroka jsem se vypravil do své komnaty, kde jsem se ihned svalil na lůžko a usnul tvrdým bezesným spánkem.

Ráno mne uvítalo třeskutou bolestí hlavy a já na vlastní kůži poznal odvrácenou tvář lahodného vína, které jsem včerejšího večera s chutí popíjel na zdar naší cesty. I řekl jsem si, že nebude na škodu, když se mu po vzoru velkých mudrců a asketů budu vyhýbat, jak jsem činil doposud. Ale to už mne otroci vedli do lázně, kde jsem se v horké páře potil, až jsem myslil, že z toho dostanu smrt, a otroci mne při tom drhli čpavými mýdly. Nakonec přišel urostlý černochoch, který si na mne sedl a svými obrovskými tlapami třel mé údy a hřbet, až jsem se zajíkal bolestí. Když konečně dokončil své mučitelské dílo, už jsem jen ležel na rozpáleném kameni víc mrtvý než živý. Jaké však bylo mé překvapení, když jsem opustil lázeň a cítil se jako znovuzrozený, bez nejmenší známky předešlé duševní zchátralosti. A tak jsem nemohl než žehnat lidskému důvtipu a vynalézavosti, neboť takto se mohl člověk každý večer zpíjet do němoty, aniž by si tím musel přespříliš lámat hlavu, jen když byla parní lázeň nablízku. Mne se však setkání s hrozivým černochem

a jeho medvědími tlapami vepsalo tak hluboko do paměti, že jsem z celého srdce doufal, že naše neočekávané setkání bylo setkáním posledním.

K poledni jsme se společně s Gazanfarem, který oplýval dobrou náladou a humorem, vypravili rušnou ulicí směrem k Farzádovým obchodům. Farzád na nás již čekal na smluveném místě a pilně rozdával pokyny svým nesčítným pomocníkům. Vypadalo to tam jako v mraveništi, každý znal svou práci, aniž by komukoli překážel. Jedni vykládali drahocenný náklad koření z daleké Číny, druzí nakládali na prázdné povozy překrásné hedvábné koberce, utkané zručnými tabrízskými ženami. Chvíli jsme pozorovali to hemžení všude kolem, než nás Farzád vyzval, abychom jej následovali. Dlouho jsme se proplétali úzkými uličkami, dokud jsme se nedostali na rušnou ulici, kde se nacházely honosné kupcké domy. Dalo se tu koupit snad vše, od prostých kostěných náramků a sponek pro nejchudší otrokyně po nejdokonaleji opracované drahé kameny a šperky, jaké jsem kdy viděl. Na jednom nároží jsem zahlédl, jak prodávají ta největší nosítka. Bylo by jistě zapotřebí dvaceti silných otroků, aby je vůbec zvedli ze země. Farzád mi řekl, že jsou celá zhotovena ze vzácného afrického dřeva vykládaného slonovinovou kostí. Závoje byly ušity z nejjemnějšího mušelínu protkaného zlatou nití podle starodávného tabrízského vzoru. Přesto vedle nich osmahlý feláh zařezával kůzle a stará babka chraplavým hlasem vykřikovala ódu na směs zázračných bylin, po které i mrtvý obživne.

U jednoho z domů jsme se zastavili a vešli dovnitř. Ze záňadří jsem vyndal strýcův soupis věcí, které je třeba pořídit. Farzád ho předal mladému pomocníkovi a ten už udílel příkazy jiným, až se pytle s kořením, léčivými mastmi a exotickými bylinami na všemožné neduhy začaly vrstvit

k samotnému stropu. Když jsem zjistil ceny nabízeného zboží, pochopil jsem, proč moudrý strýc Ibrahim nenakupoval jako mnozí jiní obchodníci už v Bagdádu, ale každoročně podnikal dlouhou zajižďku do vzdáleného Tabrízu. Gazanfar stál celou dobu po mém boku a zkušeným okem pozoroval čilý pracovní ruch. V tu chvíli jsem si uvědomil, že mu strýc jistě dobře zaplatil; jednak za mou ochranu, jednak aby mne zkušený Farzád nenapálil. Ten mu totiž prokazoval úctu, i když byl Gazanfar pouhým námezdným strážcem. Když bylo zboží navrženo a písař vše sepsal na překrásný pergamen, pokynul jsem Gazanfarovi, aby ze svého ramene snal prostý kožený cestovní vak, ve kterém byly v hedvábných měšcích ukryty naše zlaťáky. Farzád si hladil dlouhý vous na stvrzení dobrého obchodu a zálibně sledoval, jak jeho osobní penězoměnc naše zlaťáky pečlivě přepočítává. Když byly peníze spočítány a naše zboží bylo naloženo na šest povozů tažených mulami, Farzád vybral nejkrásnější z koberců a poslal ho mému strýci Ibrahimovi, aby ho potěšil v jeho nemoci. Gazanfara obdaroval krásným jataganem a mne v červené kůži vázanou knihou, pojednávající o životě významného súfího Abú-Sáida ibn Abilchajra. Pak jsme se již jen hluboce poklonili a nasedli na své koně, které Farzádovi otroci přivedli až k nám.

Nemohli jsme však před odjezdem nenavštívit zbylé čtyři strážce, které jsme na zpáteční cestě již nepotřebovali, neboť jsme se za obvyklý a nikterak přemrštěný poplatek přidružili k obchodní karavaně směřující do Bagdádu. Gazanfar je objevil v ubohém doupěti v objetí laciných otrokyň. A byl na ně pohled věru nemilý, jelikož vypili přespříliš nakyslého vína, aniž by navštívili lázeň. Gazanfar jim podle dohody vyplatil druhou polovinu slíbeného platu a potom jsme je zanechali jejich osudu. Gazanfar, vida jejich šaty potřísněné zvratky,

mi pravil, že budou pít, dokud nepropijí všechny vydělané zlaťáky, a ti hloupější pak propijí i své koně a zbraně a stanou se úplnými žebráky.

Cesta zpátky proběhla bez vážnějších problémů a my jsme spolu s mnohými obchodníky a poutníky poklidným tempem, chráněni po zuby ozbrojenými strážnými, dorazili do Bagdádu a odtud pak s jinou karavanou až domů, aniž by drahocenné zboží přišlo k sebemenší újmě. Byl jsem naplněn pocitem zadostiučinění ze zvládnutého úkolu, jenž mi byl svěřen, a zároveň jsem se nemohl dočkat shledání s milovaným strýcem a tetou. Avšak jaké bylo mé překvapení, když jsem se poprvé vrátil ze vzdáleného Tabrízu a spatřil jsem svou tetu v slzách, jak naříká nad bědným osudem. Jakmile mě uviděla, láskyplně mě objala a děkovala Slitovníkovi za můj požehnaný návrat. Já, šťastný, že jsem po dlouhé cestě opět doma, jsem se nemohl nezeptat na strýce, jehož jsem nikde neviděl. Tu vešel do pokoje Hasan, na jehož pochmurné tváři byl znát smutek, ačkoli se na mne zdvořile usmál a mile mne přivítal. Nazífa stále mlčela a já konečně pochopil, co jsem od prvního okamžiku, kdy jsem vstoupil do domu a uviděl ji v slzách, jen tušil. Hasan, vida, že přišel v nepravý okamžik, sklopil zrak a tiše stál v rohu místnosti, zatímco ona mi zlomeným hlasem pravila. „Můj milý Džásime, tvůj milovaný strýc a můj pán Ibrahim zemřel několik dnů poté, co jsi odcestoval. Odešel tiše a bez bolesti.“

Obchod po Ibrahimově smrti utrpěl značnou peněžní újmu, jelikož Hasan nebyl zdatným kupcem. Bylo tedy zapotřebí postarat se o obchod a zařídit, aby vše fungovalo jako dříve, a tohoto úkolu se nemohl zhostit nikdo jiný než já. Ve stínu strýcovy smrti jsem tedy nakonec oddaně přijal úděl obchodníka. Avšak zpočátku nic nešlo tak, jak bych

si byl představoval. Jeden z významných kupců obchodujících také s bylinami a všemožným kořením o mně začal šířit zlojné lži a pomluvy, že prý od strýcovy smrti nejsem schopen udržet kvalitu Ibrahimova zboží, že vědomě šidím, a ještě mnohé další výmysly, jež špinily mou dobrou pověst a způsobovaly nám značnou finanční ztrátu, jelikož mnoho vážených zákazníků u nás, takřka ze dne na den, přestalo nakupovat. Byl jsem natolik rozezlen, že jsem se jednoho dne vydal do Ašrafova obchodu; tak se ten lhář jmenoval. Pocházel prý z Bejrútu a do našeho města se přestěhoval teprve před několika lety.

Po celou tu dobu stál jeho obchod ve stínu Ibrahimova, aniž by ale Ašraf strádal. Jistě si v našem městě musil přijít na své. On ovšem podle vytušil ve strýcově smrti a mém odjezdu vhodnou příležitost, jak sobě pomoci a nám uškodit. Jak jsem se však v tom člověku mýlil, když jsem šel k němu do obchodu v dobré víře vše si vyříkat. Byl velmi malého vzrůstu a jeho úzké pichlavé oči neustále tékaly po místnosti, jako by se nedokázaly na chvíli zastavit. Ten prašivec mě již očekával, a když jsem chtěl k němu přistoupit, abych si mu tváří v tvář postěžoval na nepěkné řeči šířící se městem o našem zboží a o mně, zastoupili mi cestu dva obrovští otroci s dřevěnými kyji. Ti mě chytli každý za jedno rameno a vyprovodili mě z Ašrafova obchodu, aniž bych se zmohl na sebemenší odpor. Jakmile se mnou venku mrštili na prašnou cestu, až jsem si zle pochroumal pravou ruku, postavili se každý z jedné strany dveří a potouchle se na mě smáli, snad kdybych si to náhodou chtěl rozmyslet a rozhodl se ještě jednou otravovat jejich pána svými hloupými řečmi. Těžce jsem vstal ze země, otřepal zaprášený kaftan a zamířil rovnou k muftímu, aniž bych těm tupým hlavám věnoval jediný pohled.

Dlouho jsem čekal před mešitou, nechtěje rušit vznešeného muže ve zbožných modlitbách. Když jsem se ho konečně dočkal a svěřil se mu se svým trápením, zděsil jsem se, neboť tento úctyhodný stařík si začal hladit sněhobílý vous a pravil: „Nevím, jestli tě, vzácný pane, kousl ráno škorpion či se ti jen přehřál mozek na ostrém slunci. Nejvznešenější Ašraf je tím nejzbožnějším muslimanem, poctivcem a dobrákem na slovo vzatým. Každého dne obdarovává před mešitou žebráky, a nadto přispěl na opravu místní kašny. Dokonce i mě zaopatřil nemalou sumičkou v mém nelehkém postavení muftího. Proto již raději běž do chladného stínu a dej si vychlazený šerbet, aby se ti projasnila mysl, a nadobro zanechej svých nepěkných řečí, vždyť kdo jsi ty, abys soudil činy tak velkolepého muže.“ Po starcově oslavné řeči jsem již neměl chuti vyjevit mu pravdu v pravém světle, neboť mi bylo jasné, že mazaný Ašraf i na tomto poli svědomitě zaséval své sémě. Opustil jsem tedy vznešeného muftího a poděkoval jsem mu hlubokým úklonem za jeho drahocenný čas, jak to kázal dobrý mrav.

Byl chladný podzimní večer a já se procházel městem. Mé oči jako by se náhle otevřely a já uviděl svět v těch nejčernějších barvách. V obchodě se vedlo čím dál hůř a Nazífa, jež stále truchlila nad mrtvým Ibrahimem, se samým zármutkem těžce rozstonala. Ponořen v myšlenkách, nevěda, kam mé kroky vedou, došel jsem k přístavu, do něhož právě připlula obchodní galéra. Mnozí lidé stáli na molu a naslouchali vyprávění námořníků.

Z čiré zvědavosti jsem se zastavil a poslouchal jejich hrůzostrašné líčení bouře, jež smetla šest plně naložených galér, jako by to byly dětské hračky. Nemohl jsem se děsivě vyhlížejícího námořníka, jehož tvář hyzdil dlouhý šrám, pocházející nejspíše od johanitského meče, nezeptat, co vlastně

vezlo těch šest galér. Zahleděl se na mne zhyzděnou tváří a zvučným hlasem pravil, že galéry vezly to nejpřepychovější zboží z Alexandrie, šperky, stříbrné nádoby, ale především drahocennou ambru, vzácné kráslicí přípravky a léčivé masti. Tu jsem pochopil, že řada vznešených kupců si dnešního večera strhne turban z hlavy, vyrve si mnoho vlasů a bude ronit trpké slzy. Když jsem tak kráčel k domovu, obtěžován chladným větrem vanoucím od moře, proletěl mi znenadání hlavou šílený nápad. Ještě téhož večera jsem promluvil s Nazífou, jež požehnala mé troufalosti a dala mi k dispozici vše, co nabízel náš dům. V ebenové truhle nebylo více než padesát zlatých dukátů, naše poslední peníze, které tam na horší časy uložil ještě Ibrahim. V domě však bylo plno zlata a stříbra.

Vše, co se mi podařilo objevit, jsem zabalil do bílého plátna a s Hasanovou pomocí dopravil k Židu Jišmaelovi, jehož penězoměneckých služeb v minulosti často využíval strýc Ibrahim. Starý Žid se zpočátku velice podivoval takovému počínání za pozdní noci, ale jak bylo jeho osvědčeným obchodním pravidlem, příliš se nevyptával a ihned se dal do práce. Vše vážil a pečlivě zapisoval. Po necelé hodině se na stole v kožených měšcích těsnalo sto zlatých osmanských dukátů jako zástava za tetino rodinné zlato a stříbro. Spěšně jsem se rozloučil s Jišmaelem a jeho měšce jsem uložil do prostého cestovního vaku. Doma jsem zpravil udiveného Hasana o tom, jak zařídit obchod po dobu mé nepřítomnosti a jak se postarat o nemocnou Nazífu. Pak jsem se již jen vyhoupl do sedla a ve spěchu jsem se vydal vyhledat Gazanfara, bez jehož pomoci bych náročnou cestu do Alexandrie jen stěží přežil a dovedl do zdárného konce.

Gazanfara jsem našel v jeho oblíbené nálevně U Vřeštící kočky v objetí žen nevalné pověsti, jak popíjí moudrým

prorokem Mohamedem zavržené víno a chvástá se před jinými muži, o jejichž společnost jsem nikterak nestál. Jeden z oněch nedůvěryhodně vyhlížejících mužů mě vybídl, abych se posadil k nim a dopřál si s nimi to málo potěšení, které nabízely jejich soudky nakyslého vína a klíny necudných žen. Podle dobrého mravu jsem zdvořile odmítl. Vyzval jsem Gazanfara k hovoru mezi čtyřma očima. V zatuchlém rohu onoho hampejzu jsem mu tiše pravil: „Nabízím ti deset zlatých hned, když okamžitě vyrazíš se mnou do Alexandrie, a dalších deset při našem šťastném návratu. Nyní půjdu na malou chvíli ven, jelikož zdejší pach mi nedělá dobře, a budu na tebe čekat. Nepřijdeš-li však, Gazanfara, věř, že se na tebe nebudu zlobit.“ K jeho cti musím říci, že se nerozmýšlel ani na okamžik, přijal peníze a omluvil se ctěné společnosti, že ho zcela nenadále rozbolela hlava. Zanedlouho jsme už minuli městské hradby a zamířili na jih, měsíc nám osvětloval cestu a hvězdy na noční obloze jiskřily jako vzdálené lucerny.

A tak jsme se vydali jedné podzimní noci na svých koních do cizího města, abych za všechny Ibrahimovy, či spíše Nazífiny peníze nakoupil drahocennou amburu, myrhu, oliban a vše, co se potopilo v oněch šesti galérách, neboť jsem předpokládal, že již brzy bude po tomto zboží v našem městě velká shánka.

Bylo mi zcela jasné, že na prahu zimy z Alexandrie do našeho přístavu v nejbližších měsících nepřiplují žádné obchodní lodě, protože málokterý lodivod by vystavil svou loď častým a nebezpečným zimním bouřím. Mou jedinou výhodou musela být rychlost, jelikož jsem tušil, že mnoho kupců, kteří v potopených galérách přišli o své zboží, vyšle rychle do Alexandrie své posly, aby se jim co nejdříve dostalo nového zboží. A tak jsme nikterak nelenili a štváli své koně, až jsme se ocitli před největší z řek, jakou mé oči kdy spatřily,

a já, udiven pohledem na posvátný Nil, jsem nebyl schopen slova, stejně jako tehdy, když jsem uviděl Eufrat, který se co do velikosti vůbec nemohl nedozírnému Nilu rovnat. Po patnácti dnech rychlé jízdy za nepříjemného větru, jenž nám neustále ztrpčoval život především všudypřítomným pískem, který nám bez přestání dul do zanícených očí, jsme na horizontu uviděli štíhlé věže minaretů a s úlevou jsme si oddechli, protože jsme bez vážnějších problémů dorazili k cíli naší cesty.

Alexandrie nás přivítala nevidaným ruchem a bezpočtem lidí všech možných vyznání a ras, kteří se za pozdní noci zcela bezstarostně procházeli šťastným a spokojeným městem. My jsme však byli natolik vysílení rychlou jízdou, že jsme neviděli před očima nic než klidnou vyhřátou místnost a v ní několik prostých podušek, na kterých by spočinuly naše unavené kosti. Ani jsme příliš neprotestovali, když se nás ujal jakýsi mladík, jenž si všiml, že jsme cizinci a hledáme v neznámém městě nocleh. „Vzácní pánové, vidím, že jste přijeli zdaleka a jistě netoužíte po ničem jiném než po příjemně vyhřáté světničce, kde si budete moci odpočinout po namáhavé cestě.“ Tak k nám promlouval líbezným hláskem, a jakmile viděl, že nic nenamítáme, jal se pokračovat. „Věřte mi, vzácní pánové, že jste narazili na toho pravého, neboť znám levnou místnost a není to ani tak daleko, jen co by kamenem dohodil. Tam si budete moci dosyta odpočinout, jelikož dům, v němž se pokoj nachází, je mimo všechny rušné ulice.“ Když jsme putovali dobrou půlhodinu, začalo mi to připadat poněkud divné, ale stále jsem důvěřoval mladíkově nevinné tváři. Chlapec pořád dokola opakoval: „Věřu dobře jste učinili, že jste dali na mou radu, neboť nic není jako dřív a v dnešní době si každý hledí jen svého měšce a kouká na to, jak by druhého napálil.“

V jedné z těch temných páchnoucích uliček, kterými jsme se proplétali už téměř hodinu, se na nás najednou vyřítilo pět mužů ozbrojených šavlemi. Strašlivě křičeli, až se můj kuň vzepjal na zadní a snažil se mě vyhodit ze sedla. Na okamžik jsem nemohl vidět, co se přesně stalo, ale když můj hřebec opět stanul na všech čtyřech, spatřil jsem tři useknuté hlavy kutálející se po dlážděné cestě; jejich ohyzné škleby měly na rtech stále děsivý křik, který tolik polekal mého koně. Pohlédl jsem na Gazanfara, jenž držel ve výši svůj krví potřísněný jatagan a pozoroval zbylé dva muže, kteří se dali na úprk. Já jsem byl tolik překvapen tím, co se v oněch několika okamžicích stalo, že jsem zcela zapomněl na chlapce s nevinnou tváří, který patrně celé toto představení zinscenoval.

Netrvalo dlouho a našli jsme útulný příbytek pro pocestné. Jeho majitel nám dokonce na ohništi připravil křupavé placky a kousky skopového, jeho žena nám zatím v pokoji zatopila dřevěným uhlím a pečlivě jizbu vyčistila od nežádoucích štěnic a švábů. Když jsme ulehli na měkké podušky, nemohl jsem se Gazanfara nezeptat: „Jak jsi mohl v tak krátké chvíli pobít tři ozbrojené muže?“ On se jen pousmál a pravil. „Můj milý pane, již od první chvíle mi mladíkova andělská tvář byla podezřelá, ale když jsem po chvíli viděl, jak nás vodí za nos všemi těmi uličkami, nemohl jsem si prostě nechat ujít, jak to celé skončí.“ Pak se již jen otočil na pravý bok, a než bych napočítl do třiceti, ozývalo se pokojem jeho nezaměnitelné burácivé chrápání. Já jsem však nemohl ze své mysli vymazat tři kutálející se hlavy a stále jsem se převaloval na měkkých poduškách, maje při tom cestovní vak se zlatými dukáty v těsné blízkosti, stejně tak jako meč, který jsem si po Gazanfarově vzoru položil kousek od své pravé ruky.

Druhý den jsme se probudili až k poledni, vyrovnali účet, jenž nebyl vůbec malý, a spěšně se vydali na tržiště prohlédnout si nabízené zboží. Po dlouhém smlouvání jsem se přece jen domluvil s jedním z obchodníků, který prý pocházel z Alžíru. Nakoupil jsem u něho ambru, henu, myrhu, černň na řasy a obočí a mnoho jiných nezbytností, bez nichž si ženy podle Alžířanových slov vůbec nedovedou představit svůj život.

Okouzlen krásou Alexandrie jsem toužil zůstat ve městě ještě jeden den a vidět alespoň ty největší pamětihodnosti, na něž nás upozornil kupec, který — spokojen s uzavřeným obchodem — objednal vychlazený šerbet a hostil nás zákusky naloženými v sirupu. Gazanfar však moudře pravil, že mladík s andělskou tváří, jenž se k nám včerejší noci tak nehezky zachoval, jistě již udal náš popis agovým vojákům, dohlížejícím na bezpečnost města, a jistě si přizve i své dva zbylé komplice, aby svědčili v náš neprospěch. Tudíž bychom neměli prodlévat v Alexandrii a mařit drahocenný čas, pokud se nechceme houpat v konopné oprátce na hlavním náměstí k potěše dobrotivých domorodců, kteří si nepřejí nic jiného než potrestání zákeřných cizinců, již přišli do jejich klidného a pohostinného města loupit a vraždit. Nemohl jsem než dát zkušenému Gazanfarovi za pravdu a ocenit jeho důvtip, ačkoli jsem velmi toužil navštívit, co zbylo z proslulé alexandrijské knihovny, která od dávných časů uchovávala nejskvostnější poklady písemnictví. Ale zda byla opravdu alexandrijská knihovna kdysi tak významná a zda v ní byly uloženy svitky staré jako sám svět i po rozsáhlém požáru, který před mnoha sty lety zle poničil většinu z jejích staveb, to bohužel nemohu potvrdit, neboť jsem na Gazanfarovu radu zanechal všeho mudrování a vydal se s ním k přístavu, kde se můj společník zvesela vyptával námořníků, nepluje-li nějaká loď naším směrem.

Ač bylo zcela jasné, že v tomto období, kdy na moři řádí zimní bouře, by vyplul jen blázen, vyptával se Gazanfar neúnavně až do západu slunce, kdy zmoženě usedl na molo a se sklíčeným pohledem upřeným do temné vody smutně pravil. „Můj pane, asi se přece jen budeme muset vydat zpátky po souši, jakkoli je to nebezpečné a podle toho, co jsem zde v přístavu zaslechl, je to nejspíš i naprosté zahrávání si s našimi životy.“ Načež plivl do špinavé přístavní vody hořkou slinu a pokračoval. „V tuto dobu, jak jsem se dověděl, necestují žádné obchodní karavany chráněné ozbrojenými strážnými, kteří by obchodníkům zaručovali bezpečí před loupeživými obyvateli pouště. Ti jsou nemilosrdně krutí a shromažďují se do velkých skupin čítajících až sto i více mužů. A tak před nimi není útěku, můj pane, snad jen dobrý a odpočatý kůň může v takovéto situaci posloužit jako záchrana holého života, vaše cenné zboží však musí zůstat naloženo na pomalých velbloudech, a proto je navždy ztraceno.“ Najednou zvedl velkou hlavu a zadíval se na mne svýma býčímá očima a pochmurně pokračoval. „Podaří-li se nám vůbec utéci, což se asi často nestává, narazíme na loupežníky, kteří — jak jsem měl to štěstí je důvěrně poznat — jsou velmi důmyslní a zpravidla své oběti obklíčí, aniž by jim dali možnost k útěku.“

Mlčel jsem a v duchu přemítal o všech možných nástrahách a nebezpečích, až nám začalo oběma kručet v břichách a my si uvědomili, že máme hlad, neboť jsme jedli pouze sladké zákusky naložené v sirupu. Vydali jsme se směrem k městu, kde jsme si v malé rybářské chatrči objednali na oleji smažené ryby a na uhlí pečené pšeničné placky. Když jsme se dosyta najedli, přisedl si k nám jakýsi starší muž s velmi malýma šibalskýma očkama a pravil nám, že se od jednoho námořníka dověděl, že bychom rádi vypluli na moře. On se zrovna jako náhodou chystá se svou lodí vyrazit na

moře, jen co se jeden významný muž vrátí z Gízy, kde prý již několik týdnů kope v zemi jako krtek. Tomuto muži slíbil, že ho dopraví do Bejrútu, a tak mu nebude zatěžko nás po cestě vysadit, jen když mu zaplatíme obvyklou cenu. Já jsem od první chvíle proti tomuto muži, jenž si nechal říkat Chálil Masúd, pojal podezření a pranic jsem mu nevěřil. Když náš nový známý odešel, zeptal jsem se Gazanfara, co si myslí o tomto Chálilu Masúdu, z něhož vyzařovalo snad vše kromě důvěryhodnosti, čestnosti a poctivosti.

„Můj pane, je to pravděpodobně jen obyčejný šidil a bazi-lišek, ale něco mi říká, že bychom to mohli zkusit. Nejdříve musíme zjistit, je-li vůbec pravda, že tento od pohledu chudý muž vlastní loď.“

Nakonec jsme se přece jen dohodli, že to bude rozhodně méně nebezpečné než nakoupit velbloudy a vydat se po souši, přímo do chřtánu loupeživým zabijákům. Seděli jsme dlouho do noci před chatrčí a pozorovali čilý ruch, který zde vládl, neboť, jak jsme zjistili, mnozí sem chodili kvůli vyhlášeným smaženým rybám a místnímu pivu, které připravoval sám majitel zkvašením pšeničných zrn. Pivo se podávalo v keramických džbánech a sálo se pomocí duté rákosové trubičky. Ze zvědavosti jsme si ho také objednali a museli jsme uznat, že nechutná vůbec špatně. Po vzoru jiných spolustolovníků jsme si objednávali další a další, až jsme měli břicha jako měchy a museli jsme často chodit vyprazdňovat přebytečnou vodu za malý keřík, jenž byl pro tento účel zasazen za chatrčí. O půlnoci jsme viděli svět jako přes rákosovou trubičku, poněkud vzdálený a zastřený zkvašenými zrny, která se v trubičce často usazovala a musela se vyfukovat, aby se zase mohlo spokojeně sát. V onu pokročilou noční hodinu jsme přijali nocleh od veselého majitele chatrče, jemuž nikdo neřekl jinak než Alí a který

podle své otylosti našel v přípravě a popíjení svého piva netušenou zálibu. I přes své obrovské břicho nám osobně začal čistit špinavé, zčernalé rohože, jež při vši dobré vůli a počtu vypitých džbánek vypadaly přinejmenším zchátrale a zanedbaně.

V tu chvíli jako na zavalanou přiběhl zadýchaný Chálil Masúd, s vyplazeným jazykem na děravé vestě jako honící pes. Začal ze sebe chrlit: „Drazí pánové, onen vážený muž, jehož jméno bych tu nerad zmiňoval, se právě vrátil z Gízy a přeje si co nejdříve vyplout na moře. Proto nemeškejte a vyrazte spěšně k přístavu, kde onen vznešený muž s pomocí svých četných otroků právě nakládá na mou krásnou loď těžké truhly a spoustu jiných věcí. Než vyjde slunce, musí být loď na širém moři.“ Těžce jsme vstali, hlavy se nám motaly a já v duchu proklínal proradné pivo. Zaplatili jsme a poděkovali Alímu za jeho štědrost a nabídnutý nocleh, přičemž jsme si vyzvedli koně a zboží, které nám pečlivě hlídali jeho otroci. Přesto jsem si nemohl pomoci a před zraky černých otroků jsem nahlédl do povozů a spěšně spočítal truhly a zkontroloval neporušenost jejich pečeti, neboť jsem si v tomto městě nebyl ničím jist. K Alího cti musím říci, že nic nechybělo, dokonce ani jediná pečeť nebyla porušená. Později jsem se však dozvěděl, že částka, kterou si Alí účtoval za svůj pivní mok, několikrát převyšovala běžnou cenu tohoto, jinak prý velmi prostého nápoje, jež si oblíbili především nosiči břemen a další do úmoru pracující otroci.

Chálilova loď se za tmy příliš nelišila od ostatních plavidel. Na palubě nás už vyhlížel onen vznešený muž, který se vrátil z Gízy. Jakmile nás uviděl, začal plísnit Chálila, kde celou věčnost vězí, když už je všechno zboží naloděno a čeká se jen na to, aby se mohla zvednout kotva a mohlo se vyplout na moře. Chálil se na něj pokorně podíval a pravil, že on

je jen chudý námořník vystavující svůj bědný život všem nebezpečím a nástrahám moře, a tak mu on nesmí mít za zlé, když si chce trochu přilepšit a přijmout na palubu tyto dva muže i s jejich nákladem. Onen tajemný muž se na něho rozkřičel, že dohoda zněla jinak, a potom na něj ve vzteku chrлил ještě další nepřístojnosti, až jsme se spolu s Gazanfarem cítili poněkud trapně a zahanbeně. Nicméně Chálil si tvrdohlavě stál na svém, a tak jsme, ještě než začalo svítat, nastoupili na loď. Otroci zvedli kotvu, veslaři se chopili vesel a naše loď se s prvními čarokrásnými červánky na nedozírném mořském horizontu tiše vzdálila z alexandrijského přístavu.

Jaké však bylo naše zděšení, když vyšlo slunce a my zjistili, na co jsme vlastně nasedli! Loď, či spíše stará a děravá bárka, jež se snad před sto lety mohla pyšnit svým svůdným jménem *Fátima*, se na mírně rozvlněném moři houpala jako dětská hračka. Její paluba očividně uhnívala, a jak jsem si všiml při bližším pozorování, stejně tomu bylo i se zbytkem lodi, jež by nutně potřebovala vydatný nátěr smoly a pryskyřice k ucpání četných děr. Staří a zbičovaní veslaři, kteří snad nedostali pořádně najíst od doby, kdy byli zakováni do řetězů, působili zbědovaným dojmem, srovnatelným s žalostným stavem *Fátimy*. Když pak za námi na širém moři přišel Chálil a požadoval místo domluvených pěti zlatých na hlavu rovný dvojnásobek a sliboval při tom, že truhly se zbožím přepraví za předem dohodnutých deset, nálada se nám příliš nezlepšila.

Největším neštěstím na lodi však byl onen vznešený muž, který se nám představil jako Bachtijár. Pocházel prý z Bejrútu, kde se živil jako obchodník s uměleckými předměty. Od první chvíle námi tento podlý muž s krhavýma očima opovrhoval. Až příliš nám stavěl na odiv svůj zlatem vyšívaný kaftan a svým prstenem s démantem, velikým jako křepelčí

vejce, nám neustále šerموval před očima, když pořád dokola zevrubně líčil, na jaké bohatství si přišel v domovském Bejrútu. Nebylo ničeho, čemu by tento podlec nerozuměl a co by již nevlastnil. Chlubil se a natřásal se jako páv, až neomalený Gazanfar dlouze a znechuceně zívł a ješitný Bachtijár se do hloubi srdce urazil a otráveně se od nás odvrátil. Zakryl si rukou tvář, odešel do podpalubí, kde se stále kochal tajemnými věcmi, které prý nashromáždil v Gíze, a už nás svými hloupými řečmi neobtěžoval.

Plavba by tak celkem zdárně pokračovala, i přes ubohou stravu, kterou jsme jednou denně dostávali, nebýt bouře, jež nás postihla třetího dne na moři. Když pomyslím na prožité utrpení, zadržává se mi jazyk a nemohu najít správná slova, kterými bych vyjádřil naprostou beznaděj. Neboť co jiného může člověk cítit na rozbouřeném moři v malé bárce, se kterou si vlny a vítr pohrávají jako kočka s vystrašenou myší. Když však třetího dne vítr ustal a vlny se uklidnily, děkovali všichni na palubě i u vesel všem svým bohům a prolévali skutečné slzy vděku, neboť ani zkušený Chálil, který byl na moři od svých sedmi let, tak silnou bouři ještě nezažil. Ale dozajista jen přeháněl, abychom uznali, jak ostříleným je mořeplavcem a jak bytelná je jeho *Fátima*, a jak oprávněná je tudíž i cena, kterou si ten prohnaný zlotřilec za plavbu účtoval.

Všechno zlé je ale k něčemu dobré, a proto jsme díky bouři a příznivému větru pluli rychleji a za několik dní jsme na obzoru uviděli domovský přístav. Když jsme v dáli spatřili siluetu známé mešity, ulehčením jsme si oddechli a za chvíli jsme se již společně smáli, protože jsme zřetelně rozeznávali rybářské domky a zakotvené lodě.

Jakmile jsme s Gazanfarem konečně vystoupili z lodi na pevnou zem, oba jsme přísahali, že na moře již nikdy

dobrovolně nevyplujeme, načež si Gazanfar, snad aby dodal své přísaze na důvěryhodnosti, vyrval z brady několik vousů, které pak obřadně hodil do klidných přístavních vod. V přístavu jsem se s věrným Gazanfarem rozloučil, vyplatil mu z posledního měšce slíbených deset poctivých zlatých osmanských dukátů, vřele jsem ho objal a v tu chvíli jsem si uvědomil, že jsem v něm našel skutečného přítele.

Zatímco Gazanfar odešel do své oblíbené nálevny U Vřešticí kočky, již považoval za svůj domov, já jsem si pronajal pár mul i s povozem, na který černí nosiči naložili vzácné zboží, o němž jsem předpokládal, že nás vyvede ze špatné finanční situace, do které nás uvrhl prolhaný a zlojalný Ašraf. Spěchal jsem domů a myslel při tom na mrtvého strýce Ibrahima, zdali by schválil mé rozhodnutí vsadit vše na jedinou kartu, odcestovat do Alexandrie a doufat v obchodní úspěch tak nejistého podniku. Pohroužen do svých myšlenek jsem dorazil do Nazífina obchodu a hned na první pohled jsem poznal, že za dobu mé nepřítomnosti se nic nezměnilo. Hasan seděl v prázdné místnosti s rukama v klíně a pozoroval svého černého kocoura, jenž odpočíval na omšelém a prošlapaném bagdánském koberci, který asi nejvíce odrážel naši nezáviděníhodnou situaci. Nicméně když mě Hasan uviděl, zajásal a objal mě jako svého zachránce.

„Drahý pane Džásime, jaká radost vidět vás opět doma.“ Hned nato mi začal barvitě líčit události, které se odehrály za mé nepřítomnosti. „Ten proradný pes Ašraf šíří o našem obchodě klepy a asi se mu dobře daří, můj pane, když se nechá nosit v nosítkách za pomoci dvanácti statných otroků. Milerád si nechává zastavit před naším domem a s uspokojením pozoruje, jak lidé míjejí náš prázdný obchod.“

Nemohl jsem pochopit Ašrafovou zlobu a neměl jsem ani chuť se jí zabývat. Přál jsem si vidět tetu Nazífu, na kterou

jsem se velmi těšil, neboť jsem předpokládal, že bude mít z mého návratu radost. Když jsem se však o ní zmínil, Hasan poněkud posmutněl a mně v onen okamžik přejel mráz po zádech. Obával jsem se nejhoršího. Hasan mne ovšem začal ubezpečovat. „Můj pane Džásime, o ctihodnou paní Nazífu jsem se svědomitě staral, dbal jsem vašich rad, dával jí jíst čerstvé ovoce a pravidelně jí připravoval bylinné výluhy utišující mysl. Přesto jsem musil čtyřikrát zavolat učeného lékaře Akima, který si vydřidušsky účtoval tři zlaté za každou návštěvu.“

Tetu jsem zastihl ležící v posteli, jak vyhaslýma očima zírá před sebe. Když mě spatřila, krátce pátrala ve své paměti, kdo vlastně jsem a co zde pohledávám. Po chvíli se najednou rozpomněla, jako by se skomírající plamen její mysli na okamžik rozhořel jasným světlem a já v ní na krátkou chvíli poznal tu starou dobrou tetu Nazífu. Netrvalo však dlouho a ona opět upadla do letargie a otupěle hleděla před sebe, nevnímajíc již mou přítomnost. Odešel jsem z jejího pokoje naplněn pocitem, že nic už nebude jako dřív. Zcela jsem si uvědomil tíhu, která dopadla na má bedra, spojená se starostí o obchod a vzpomínkou na strýce Ibrahima, jenž do mne vložil své naděje, předával mi své zkušenosti a tužby a z celého srdce si přál, aby obchod vzkvétal i po jeho smrti.

Vrátil jsem se zpátky do obchodu, kde již Hasan lámal alexandrijské pečeti a otevíral dřevěné truhly, z nichž se linula opojně nasládlá vůně ambry. Ještě téhož večera jsem do hedvábných měšců zabalil kousky ambry, přidal do nich i alexandrijskou čern na řasy a obočí a přikázal jsem Hasanovi, opojenému těžkou mámivou vůní, aby se oblékl do svých nejlepších šatů, obešel domy všech vznešených žen a pověděl jim, že ctihodný Džásim Nadžát, synovec nedávno zesnulého Ibrahima, obchodníka s kořením a léčivými

přípravky a mastmi, se právě vrátil z Alexandrie s nákladem té nejdrahoccennější ambry a všemožných kráslicích přípravků, určených pro harémy největších chalífů. Na důkaz pravdivosti svých slov pak měl vznešeným dámám předat hedvábné měšce, aby samy okusily opojné účinky nabízeného zboží.

Již zítřejšího rána se většina z Hasanem navštívených žen dostavila do obchodu a každá podle svého výběru nakoupila, čeho jí bylo zapotřebí, až se lidé na ulici zastavovali a nahlíželi do obchodu, vidouce před ním hned několik drahocenných nosítek, před nimiž na zemi posedávali statní otroci. Zpráva o kvalitě našeho zboží se šířila tak rychle, až jsem se sám nestačil divit, jak udýchaný Hasan neví, kde mu hlava stojí, a jeho kocour, pohoršen vším tím shonem a ruchem, se raději uchýlil na střechu.

Na ženské marnivosti jsem vydělal za jediný měsíc tolik, co strýc prodejem koření a mastí za celý rok. S klidným srdcem jsem jednoho večera navštívil Žida Jišmaela a vykoupil jsem od něj zpátky tetino rodinné zlato, ačkoli jí samotné to bylo už zcela jedno, neboť její mysl se zatemnila natolik, že nerozeznávala noc ode dne a mluvila ke mně tak, jako bych byl její mrtvý muž. Já jsem neměl sílu jí to vyvracet, protože jsem doufal, že její utrpení bude menší, když bude žít ve svém vysněném světě. Na sklonku zimy pak zemřela klidnou smrtí ve své posteli. Uspořádal jsem okázalý a důstojný pohřeb pro ženu, která mě milovala jako svého syna.

Podle Ibrahimem sepsaných listin jsem se stal majitelem celého domu i s obchodem. Tomu se vedlo natolik dobře, že jsem přijal dva pomocníky. Hasana jsem naučil číst a psát. Koupil jsem mu krásné šaty, aby během mých cest zastával všechny obchodní záležitosti na takové úrovni, jakou vyžadovali vznešení měšťané, kteří zpravidla soudili člověka jen

podle krásy jeho šatů. Společně s Gazanfarem jsme v příštích letech podnikli nesčíslně cest do Bagdádu, Tabrízu, Smyrny či až do vzdáleného Tripolisu. Nikdy jsme však neporušili přísahu, kterou jsme si dali, když jsme vystoupili z Chálilovy lodi, a nenedli ani na ty největší obchodní galéry, jakkoli by to bylo pohodlnější a rychlejší. A tak jsme byli několikrát přepadeni loupeživými pouštními bandami, a ačkoli jsme byli oloupeni o všechno zboží, zachránili jsme si na svých rychlých koních život, za což jsme Slitovníkovi děkovali četnými modlitbami.

Gazanfar zůstal mým velkým přítelem a společně s věrným Hasanem byli jedinými druhy, kterým jsem mohl zcela důvěřovat. Ačkoli se mé jmění hromadilo, nečinilo mne to šťastnějším. Cítil jsem se stále osamělejší, a to víc než kdykoli předtím. Gazanfar mi opakovaně radil, abych se oženil či si jen koupil dvě pěkně rostlé otrokyně, které by jistě věděly, jak mě učinit šťastnějším. Já jsem raději začal opět navštěvovat madrasu, kde jsem naslouchal učeným muftím, kteří předčítali sůry a vykládali slova proroka Mohameda. Před mešitou jsem denně rozdával almužny, jak velel dobrý mrav a čest muže, jenž vydělával více, než mohl utratit. Avšak ani toto mé počínání nedokázalo vyhnat smutek z mého srdce.

3. listopadu 1623

Je tomu více než třicet let, co mne přivezli na Svatou Horu Athos jako bezvousého mladíka, přestože bezvousí, eunuši a ženy sem mají přístup zapovězen. Nebýt otce Iosafa, jistě by mne odvezli zpátky do města Uranupoli, kam mne na mule přivedl můj starý děd, abych spolu s ním tajně nastoupil na jednu z lodí plujících do monastýru Svatého Dionýsia. Na posvátné půdě athoské vyhledal můj děd Athanasios otce Iosafa v jeho skitu, nacházejícím se na protější skále vzdálené několik set metrů od monastýru. V mládí byli oba starci blízcí přátelé, do doby, než tehdy ani ne dvacetiletý Iosaf za sebou zanechal svět a odešel do těchto míst.

Tam, ve skromném příbytku za vlahého květnového večera, můj děd vyprávěl na pohled důstojnému monachovi náš pochmurný příběh. Nebylo mi ještě ani patnáct let, když jednoho rána obklíčili vojáci Uluça Paşı naši vesnici. Vplížili se do ní jako psi v době před rozbřeskem a napadli spící vesničany s krvelačnou osmanskou krutostí. Ty z mužů, kteří se jim postavili, během pár chvil povraždili. Ty, které zajali ještě

spící, spoutali a nechali je dívat se, jak zběsile znásilňují jejich ženy. Když ukojili svou smilnou zvířecí, vyřezali ženám ti ďáblu nohsledi svými jatagany bradavky, aby již nemohly nikdy odkojit jediného prašivého křesťanského ďaura. Jako by to však bylo málo, nahnali všechny přeživší včetně malých dětí a nemluvnat do největší stodoly a tu pak zapálili. V onen strašný den jsem si vyčítal, že mi nebylo souzeno skonat mučednickou smrtí spolu s mými mladšími bratry a sestrami a také s mou milovanou matkou a otcem, neboť jsme za noci vypluli s mým dědem na moře lovit ryby. Pamatuji se na dědův zoufalý výraz, když jsme na širém moři viděli vyšlehnout plameny z míst, kde stála naše vesnice. Skousl si svými vlčími zuby vrchní ret tak silně, až z něj vystříkla krev, skrápěla jeho bradu a kapala na jeho lněnou tuniku. Když jsme se k poledni vrátili do vesnice, naskytl se nám nejstrašlivější podívaná, jakou může lidské oko spatřit. Vše, co se událo onoho rána, nám se slzami v očích vylíčil pastevec Agapij, který zůstal přes noc v ovčinci na protějším kopci skryt za keřem oleandru.

Pochválena buď duše mého moudrého děda Athanasia tam na věčnosti, neboť mne odvedl do těchto pokojných míst, jež jsou zasvěcena jen Bohu a ničemu z toho prchlivého, ohlušujícího a marnivého světa, který panuje tam za hranicemi Svaté Hory athoské. Není rána, kdy bych za tento dar neděkoval Bohu, otci Iosafovi a igumenu Methodeovi, který věděl o mé přítomnosti v Iosafově skitu, a přesto mne jako bezvousého mladíka z monašského společenství nevykázal. Navíc mne po Iosafově smrti přijal do monastýru jako doki-ma. A byl to on, milostiplný igumen Methodeos, kdo mi po pětileté službě udělil malou schimu. Stal jsem se monachem v monastýru Svatého Dionýsia, jenž v hierarchické posloupnosti zaujímá páté místo cti mezi ostatními čtyřiadvaceti monastýry založenými zde na Svaté Hoře.

Brzy tomu bude sto let, co monastýr po velkém požáru skoro celý lehl popelem. Zbyla jen třináct sáhů vysoká věž, kterou nechal postavit valašský kníže Basarab IV. Neagoe, a základy starého katolikonu. Naštěstí velkokníže Petr IV. Rareș přispěl velkými prostředky a nechal znovu zbudovat ohněm zničené stavby a zasloužil se o výstavbu nového katolikonu. Moldavská a valašská knížata nás v těchto těžkých časech stále podporují, přestože jsou sama zatížena neúměrnými daněmi a vzrůstajícími potřebami sultánovy pokladnice.

Je tomu už přesně sto sedmdesát let, co Osmané pod Mehmedovým vedením dobyli Konstantinopol a vrazili poslední smrtící úder do srdce hroučící se byzantské říše. Ačkoli Trapezuntské císařství vydrželo o několik málo let déle, jeho zánik byl stejně nevyhnutelný a jasný. Odtud pochází nejspanilejší a nejvzácnější ikona Bohorodice, jež se zde na Svaté Hoře uchovává. Jejím autorem je evangelista Lukáš. O její nezdolné moci se mohl přesvědčit už před tisíci lety patriarcha Sergios, který díky této ikoně zahnal nezměrné avarské vojsko, jež oblehlo konstantinopolské hradby. Odtud se tato ikona dostala do Trapezuntu, odkud ji přivezl monach Dionýsios, který ji dostal darem od císaře Alexia III., když se rozhodl vybudovat na čtyřicet sáhů vysoké skále monastýr. Tato ikona přežila všechny požáry, nájezdy katalánské kompanie i všechna pirátská přepadení, jimž náš monastýr čelil do těchto dnů. O její nesmírné moci není pochyb. Po celý rok bývá uchovávána v tajné skrýši spolu s nejsvětějšími relikviemi, které náš monastýr opatruje. Vynášíme ji do chrámu jen na svátek Zesnutí přesvaté Bohorodice a v nejtěžších okamžicích.

Není to tak dávno, co zemřel monach Georgios, na něhož Bohorodice z této zázračné ikony promluvila a vyjevila mu

věci příští. Zpravila ho i o požáru, který přijde, i o událostech, které se odehrají za stovky let. Jak však zamezit požáru, jenž má vzplanout, a jak se smířit s tím, co má přijít? Zde si každý hledí spásy své duše a o jiné se nestará. Ikonograf, který po požáru vyzdobil podloubí vnitřního nádvoří, napsal, co mu Georgios vypověděl, když na něho z ikony promluvila Theotokos. „Ze studní a ze země vycházejí štíři a rozličná ďáblova havěť, zatímco na zemi leží mrtví nazi lidé, bez viditelných známek zranění. Nade vším se rozpíná obrovský kouřový mrak připomínající velký jedovatý hřib.“ Věru nechtěl bych žít v těch časech, kdy moc toho zlého opanuje tento svět. Kéž nám zachová Bohorodice ochranu až do posledních dní, jak přislíbila, když si vyvolila toto místo za svou pozemskou zahradu.

Zcela jistě není nikde na světě místo podobné tomu našemu. Malý neschůdný a nehostinný poloostrov s tolika monastýry, v nichž se vyznává ortodoxní křesťanská víra na základě Písma svatého tak, jak bylo svatými otci stanoveno na sedmi sněmech, beze změn a dodatků. Brzy tomu bude šest století, co proradný papežský legát Humbert de Silva Candida položil v chrámu Agia Sofia v Konstantinopoli na svatý prestol papežskou bulu a chvatně opustil chrám zaplněný lidmi a u východu setřásával prach ze svých bot se slovy: „Bože, pohled a sud!“ Tehdy byla vyhlášena *anathema* na konstantinopolského patriarchu Michaela Kerullaria a celou východní církev. Od té doby trvá rozkol mezi Římem a Konstantinopolí spolu se zbylými třemi starobylými patriarcháty, které neuznaly římského papeže za náměstka Kristova a nedovolily do Vyznání víry přidat ničeho nového, zvláště pak *filioque*, neboť usnesení svatých otců ze třetího všeobecného sněmu zcela nezvratně nařizují, aby text Nicejsko-konstantinopolského Vyznání víry zůstal provždy nepozměněn.

Latiníci se však pro stvrzení své nadřazené moci nad ostatními patriarcháty neštítili zhola ničeho, jejich četné falzifikáty vypovídající o nadřazenosti římského stolce odvozené od autority apoštola Petra, jenž měl být prvním římským biskupem, byly konstantinopolskými teology jasně vyvráceny. Je známo, že ve všech zachovaných rukopisech je uváděn jako první římský biskup Linus. O apoštolu Petrovi se rukopisy nezmiňují, taktéž zpráva o jeho ukřižování v Římě, o němž hovoří latiníci, není v žádných pramenech dochována. Jak krutě se pak zachovali schizmatici při čtvrté křížové výpravě, když místo dobytí Jeruzaléma vzali ztečí konstantinopolské hradby a jejich meče neměly slitování s námi křesťany a naše chrámy znesvěcovali a plenili s barbarskou krutostí. Ač jejich Latinské císařství trvalo pouhých sedmdesát let, bylo to bezesporu nejtemnější období v dějinách Byzance a Svaté Hory. Kolik nevinné monašské krve heretici prolili, aby se dostali k ukrytým pokladům. Nejprve zbudovali svou pevnost v Uranupoli, aby pomocí svého papežského legáta uvalili na monastýry zcela nesmyslně přemrštěné daně, a když igumenové nebyli s to tak závratné sumy vyplácet, uchýlovali se latiníci k tomu nejbystiálnějšímu násilí.

Ale ani poté, co Michael VIII. Palailogos dobyl zpět Konstantinopol a začalo vyhánění nenáviděných papeženců, nedošlo k očekávanému klidu a pokoji. Na Sithonii, protějším poloostrově, se usadila katalánská kompanie — žoldněřská cháska ze Španělska, která po celé dva roky tyranizovala athoské monastýry svými pirátskými nájezdy. Proto nám nikdo nemůže mít za zlé, že latiníkům nevěříme ani slovo, a proto byl pro mnohé z nás vždy přijatelnější osmanský turban než kardinálský klobouk.

Dnešního rána nás opustil bratr Gavril. Byl jedním z nejstarších monachů ve Svatém Dionýsiu, určitě mu bylo přes osmdesát let. Pocházel z Pontu, a přestože zde strávil více než polovinu života, nikdy nepřestal mluvit pontským nářečím. Včerejšího večera se přišel s každým z monachů osobně rozloučit. I za mnou přišel do cely, nevynechal nikoho. Objal mne a pravil mi, abych mu odpustil, jestli mi nějak ublížil. Nevybavil jsem si však, že bychom měli mezi sebou sebemenšího sporu. Odešel spokojen. Na Svaté liturgii ještě zpíval s bratry žalmisty, býval totiž protopsaltys, ve stáří mu však ubylo dechu. Hlas měl ale stále krásný. Když přijímal tělo a krev Páně, viděl jsem na jeho tváři nesmírné dojetí. Nesetrval ovšem do konce Svaté liturgie a odešel z chrámu. V trapeze zůstalo jeho místo prázdné. Jeden z bratrů rasofořů mu chtěl zanést jídlo do cely, přestože je to v rozporu s monastýrskými pravidly. Otec Eusebios jej okřikl, aby otce Gavрила nerušil v jeho posledních chvílích.

V poledne se rozezněl trojitý náraz železné paličky na simandron a všem bylo jasné, že otec Gavril zesnul. Šel jsem se na něho podívat do jeho cely. Před smrtí si připravil vše, aby s ním měli bratři co nejméně práce. I svíčky si zapálil a lehl si na látku, do které zašijeme mrtvolu. Zde totiž nepohřbíváme do rakví jako jinde ve světě, mrtvolu jen zavineleme do látky a pohřbíme ji do mělkého hrobu. Za dva tři roky, až zbudou jen kosti, se hrob otevře. Na lebku se vypálí iniciály toho, kdo ji za života nosil, a lebka se vystaví do řady na polici v kostnici, kosti se uloží zvlášť. Otec Gavril vypadal spokojeně, v rukou položených na prsou držel malou ikonu Panagie. Oči zůstaly otevřeny, ve tváři byl znát klid. Přistupovali jsme k němu tiše a líbali ho na čelo a na ikonu přesvaté Bohorodice, kterou stále křečovitě svíral ve svých bezvládných pažích. Zde nad smrtí netruchlíme, víme, že

duši se dostává spravedlivé odplaty za život, jež zde na zemi vedla. Truchlíme nad svými hříchy a poskvrnami, kterých se denně dopouštíme, za ty budeme souzeni při druhém příchodu Páně na tento svět, jak sám náš Pán přislíbil.

Zanedlouho přišel i igumen Methodeos, kázal nám vynést tělo do kathedronu. Chytili jsme hrubou režnou látku, každý za jeden roh, a ve čtyřech jsme ji donesli do chrámu. Otec Eusebios začal předříkávat úvodní modlitby. Zde s pohřbíváním neotálíme. Již zítřejšího rána po Jitřní bohoslužbě spočine tělo v hrobě.

Ale již dosti. Je na čase, abych pokročil ve svém vyprávění. Ačkoli se to mnohým může zdát marnivé a snad i urážlivé a pohoršující, musím zapsat vše, co mi Asterios pověděl, přestože jsem ničeho podobného ve svém životě neviděl a nezažil.

II.

Tak plynul čas až do mých třicátých narozenin, kdy jsem ve Smyrně na jednom trhu s otroky spatřil podivuhodnou otrokyni zadrženou na ostrově Chios. Seděla spolu s dalšími zajatými dívkami na prašné cestě, ostré slunce jim neúprosně žhnulo na nezakryté hlavy. Z těchto bytostí vystavených necudným pohledům osmanských nákupčích vyzařovala nesmírná ubohost. Otrokyni strhli z těla dříve snad krásné a drahé šaty, aby se odkryly její sněhobílé prsy, které si marně snažila zahalit rukama zakovanými v řetězech. Hned od první chvíle mě zaujala její tvář, natolik odlišná od všech tváří, které jsem kdy spatřil. Bylo v ní něco, co jsem matně poznával, ač jsem vůbec netušil, co bych měl mít společného s touto bezbožnou ženou vyznávající křesťanskou víru Byzantinců. Přesto jsem k ní přistoupil a podíval se do jejích černých očí. Okamžitě uhnula pohledem a dala mi najevo své znechucení uplivnutím na prašnou zem. Zeptal jsem se jí arabsky na její jméno, ona však mlčela, oči upřené k zemi. Zkusil jsem to ještě několikrát, ale ona mě stále nevnímala,

a tak jsem ji uchopil za bradu, aby nemohla sklonit hlavu, ukázal jsem na svou hrud' a řekl jsem jí své jméno. Ona stále vzpurně klopila zrak ke svým do krve odřeným nohám, vyhýbajíc se mému pohledu, ale pak jako by ji najednou přestala ta hra bavit a vztekla na mě pohlédla temnýma očima, až mi přejel mráz po zádech, a nenávistně mi zasyčela do ucha: „Isidora.“ Hned nato spustila svou nesrozumitelnou řečí proud patrně nenávislných nadávek, až se ze své podušky zvedl tlustý osmanský obchodník, kterému dívka spolu s dalšími nabízenými otrokyněmi náležela, a švihl ji malým koženým bičíkem přes záda, aby se zklidnila a nečinila již dalšího zbytečného povyky v nesnesitelném poledním vedru.

A jako by si až teď všiml mého zájmu. Snad aby mi ukázal kvalitu nabízeného zboží, uchopil dívčiny paže a odkryl bělostné prsy. Byzantinka z plna hrdla zakřičela, zřejmě další z křesťanských kleteb. Otrokář mi poté nabídl, abych se podíval na nabízené zboží zblízka v komůrce určené k tomuto účelu, kde bylo možné si vše náležitě prohlédnout a řádně osahat.

Pravil jsem mu zpříma: „Nejsme na dobytčím trhu a já nepotřebuji prohlédnout zuby a řádně si ohmatat údy této zubožené ženy, jako by snad byla nějaké dobytče.“ On však nepochopil mé pohoršení, vždyť nečinil nic, co by se přičilo zákonu, a zeptal se mne udiveně: „Jste-li skutečně tak útlocitný, vzácný pane, či jen tuto otrokyni dobře znáte?“ Neodpověděl jsem mu na jeho otázku, protože by to k ničemu nevedlo. Pohled na lidské utrpení mi nečinil nikdy dobře a já raději odvrátil zrak od dívčiny nahoty a zeptal se otrokáře: „Za kolik mi dívku prodáš?“

Tu ke mně přistoupil Gazanfar, který si právě koupil jatan zdobený opály a tyrkysy, a užasl nad mou touhou pořídit si nevěřící otrokyni. „Můj pane, dnes je skutečně nesnesitelné

vedro a vy jste patrně přespříliš pobýval na poledním slunci, až se vám z toho přehrála hlava, jinak si nedokážu vysvětlit, proč si chcete koupit právě Byzantinku, které jsou proslavené svou nenávisť vůči nám musulmanům a raději skočí ze skály i s novorozenětem, než by padly do muslimského zajetí.“ Tak ke mně Gazanfar promlouval, až se mi jeho řeč znechutila a já mu připomněl, kdo jsem já a kdo on. Hlasitě zaklel ve jménu Iblise a nechal mě samotného s tlustým Osmanem a tajemnou Byzantinkou, která si mě stále nenávistně prohlížela.

Věděl jsem, že všemi mastmi mazaný Osman si řekl cenu mnohonásobně vyšší, abych s ním poté k oboustranné spokojenosti smlouval. Já jsem však vytáhl měšec a vysázel mu na dlaň požadovaných padesát zlatých dukátů. Když si mince řádně přepočítal, na jeho otlé tváři pominul počáteční údiv a teď z ní vyzařovala ryzí spokojenost.

Otrok sňal pouta z dívčiných do krve rozedraných zápěstí a já ji vybědl, abychom odsud odešli a vydali se pryč z poledního žáru, někam do vlahého chládku. Údy však měla z dlouhého sezení ztuhlé, a když se chystala vykročit, nejspíš se jí zatočila hlava, podlomila se jí kolena a v okamžiku omdlela. V poslední chvíli jsem ji stačil zachytit do náruče. Odnosl jsem ji do stínu a poslal otrokářova pomocníka pro trochu vody, s jejíž pomocí jsem dívku po chvíli vzkřísil. Když se napila, opět procitla a vrhla se k mým nohám a spustila proud nesrozumitelných vět ve svém jazyce, až jsem se opět zalekl, nezahrnuje-li mne dalším přívalem křesťanských kleteb, jak dozajista činila prve. Poté, co se vypovídala, podepřel jsem ji a pomalou chůzí jsme se vydali pryč ze smyrenského trhu s otroky a cestou pozorovali tu nevýslovnou bídu a utrpení všude kolem. Jak mi později vyprávěla, celý měsíc nejedla ničeho jiného než chleba a nepila ničeho jiného než vody a té

byl skoro vždy nedostatek, a tak často trpěla žízní, o hladu ani nemluvě. Byla natolik vyhublá, že z ní žebra a kosti téměř trčely. Její kůže byla spálená sluncem. Po těle se jí volně procházeli blechy a různí další nepřátelští brouci a při bližším kontaktu z jejího dlouho nemytého těla vycházel mírný zápach. Prvním místem, kam jsem ji odvedl, byla proto lázeň a ona mi byla dozajista vděčná, přestože mi to nedala nijak najevo.

Jakmile se vrátil Gazanfar a dozvěděl se, kolik jsem za otrokyni zaplatil, vyrval si hned několik vousů, aby se zdržel nepěkných slov, až mu z levého oka vytrysklo bolestí pár trpkých slz.

„Kdo jsem já, abych měřil cenu lidské svobody a smlouval o ni, jako by to byl prasklý hrnec či pytel pšenice?“ řekl jsem mu. Raději jsem ukončil tuto neplodnou debatu a navrhl mu, aby mi pomohl koupit Byzantince nějaké ošacení, vždyť se nehodí, aby tak krásná žena chodila polonahá v zablěšených hadrech. Zvedl oči v sloup, ale již nic nenamítal, ba naopak, smlouval s kupci tak urputně jako snad nikdy, neboť tento další výdaj jistě považoval za naprosto nesmyslný, a aby se mi zavděčil, ušetřil mi svými radami a smlouváním několik stříbrných. Odradil mne od krásných hedvábných šatů, které se mi tuze líbily, a přesvědčil mne, že prosté lněné šaty křesťance postačí.

Vrátili jsme se do lázně a podali lazebnicím šaty, aby je předaly Byzantince. Pak jsme se posadili pod strom a mlčky čekali, až dívka vyjde z lázně. Nutno říci, že jsme čekali dosti dlouho, za tu dobu Gazanfar ve vlahém stínu stromu usnul a chrápal tak nahlas, až se lidé na ulici zastavovali a dívali se, jaképak zvíře vydává ten děsivý zvuk. Když jsem se přece jen dočkal a uviděl Byzantinku v prostých lněných šatech, hned jsem si vyčetl, že jsem poslechl Gazanfarovu radu, abychom koupili laciné šaty. Při pohledu na nevýslovnou krásu této

ženy, na její nakadeřené vlasy a podivuhodně souměrný obličej jsem litoval, že jsem jí nekoupil zelené šaty protkávané stříbrnými nitkami, neboť ty by jí dozajista slušely mnohem více.

Odepjal jsem svůj měšec a podal jí deset zlatých a pravil: „Nyní jsi svobodná a můžeš si jít, kam se ti jen zlíbí, a můžeš si dělat, co jen chceš, ale přesto ti doporučuji, aby ses za ty peníze navrátila tam, kde byl tvůj domov, neboť tam jistě najdeš své příbuzné či známé, kteří se tě ujmou.“ Vrhla se mi k nohám a líbala je s takovou oddaností, až jsem se cítil zahanbeně, maje na mysli, že jsem neučinil nic tak velkolepého, vždyť vykoupení otroka na svobodu je čin Alláhovi milý a každý ctnostný musliman by měl alespoň jednou za život prokázat takové milosrdenství člověku, jenž ztratil svobodu a přišel o vše. Nicméně od této chvíle se mě dívka držela jako klíště, či spíše jako malá dívčenko, která po nesčetných peripetiích najde svého ochránce, v něhož vkládá všechny své naděje.

Přivedl jsem do svého domu křesťanku, o které jsem zhořla nic nevěděl a o níž se mi teď těžce vypráví, neboť nikdy předtím ani potom jsem neviděl krásnější a svěhlevější ženu, než byla Isidora. Když jsme spolu s Gazanfarem vyrazili ze Smyrny na zpáteční cestu, obávala se toho nejhoršího. Domnívala se, že se kvůli své kráse stane prostředkem k ukojení našich tělesných tužeb. Proto byla stále ve střehu a pozorovala každý náš pohyb, především když jsme se navečer utábořili, abychom po namáhavé cestě spočinuli. Zle pokousala na tváři nic netušícího rozespaleho Gazanfara, který si šel ulevit od přebytečné vody a zcela zapomněl na její přítomnost. Také mne jednou poškrábala na obličejí, to když jsem uviděl v jejích kadeřavých vlasech škorpiona. Snažil jsem se ho vyndat, ona mě ale sekla svými drápkami jako vzteklá kočka, až mi opuchlo oko a nějaký čas jsem na ně špatně viděl.

Jakmile však poznala, že nechceme zneužívat její zjetím zubožené tělo, začala se k nám chovat o něco přívětivěji a již nás nekousala ani neškrábala svými dlouhými nehty.

Po návratu domů jsem zprvu nemohl než litovat svého činu, neboť jsem počítal s tím, že Isidora v domě zastane ženské práce. Po Nazífině smrti toho totiž bylo více než zapotřebí. K mému ohromnému údivu však na mě dívka poprvé promluvila plynou arabštinou.

„Jsem dcerou váženého obchodníka z ostrova Chios, proto jsem nikdy nemusela v domácnosti zastávat otrocké práce, pro které se hodí jen nevzhledné a staré otrokyně.“ Řekl jsem jí rozčileně: „Vždyť i ty jsi jen otrokyně a budeš vykonávat to, co si budu přát já, protože jsem si tě poctivě koupil na smyrenském trhu s otroky.“

Propukla v pláč nad mou sobeckostí. „Když jsi mne vykoupil z osmanského otroctví a dal mi svobodu, bylo jen mým rozhodnutím, že jsem se uchýlila pod tvou ochranu.“ Poté mi začala líčit svou bědnou situaci. „Jednoho dne náš přístav přepadlo osmanské loďstvo. Mého nebohého otce, jenž ctil vážené muslimanské obchodníky z mnoha zemí, kteří k němu často připlouvali na svých lodích a nakupovali od něho hedvábí a citrusové plody, zabili jako jednoho z prvních. Od něho jsem se naučila tak dobře arabsky. Poté Osmané sprovodili ze světa všechny starce, kteří už nebyli schopni udržet v ruce veslo, a ostatní, za něž by dostali na trhu s otroky málo zapláceno.“

Najednou se rozvášnila, až její tváře zčervenaly. „Před mými zraky stínali Turci hlavy jako hlávky zelí a hromada bezhlavých těl se kupila do takové výše, až překrývala středně velký dům. Odporný, nasládlý zápach mrtvol se linul městem a nutil mne neustále zvracet, stejně jako mnoho jiných dívek, které po prožitém utrpení zešedivěly jako stařeny.

Když to viděli někteří Turci, zle si s nimi pohráli, neboť věděli, že za šedivé dostanou málo zapláceno. Štáté hlavy Turci nasolili a uschovali do kožených vaků, které pak přivezli jako vzácný dar svému sultánovi. Mladé dívky a chlapce dovlekli na loď jako první a nemůžu ani vypovědět, jak s některými chlapci zacházeli, jelikož některé zvyky žena nepochopí.“ To a mnoho jiných strašlivých zvěstí mi vypověděla, až její slzy obměkčily mé srdce, i když jsem si na prahu svého domu slíbil, že k ní nebudu útlocitný, ba naopak. Ona si však byla vědoma své podivuhodné krásy, nebo spíše jakéhosi kouzla zakletého ve svém pravidelném byzantském obličejí, a od prvního okamžiku věděla, jak se mnou jednat, aby se vždy naplnila její vůle.

Nemohu si ovšem v tomto ohledu na ni stěžovat, neboť brzy pochopila, že jí u mne nehrozí žádné nebezpečí, a tak se sama zapojila do dění v domě a následně i v obchodě. Byla to vzdělaná žena a na rozdíl od musulmanek uměla číst a psát. Mimo to se také velmi dobře vyznala v obchodních záležitostech, neboť byla nejstarší dcerou svého otce, kterému se nedostalo syna, jenž by převzal obchod s hedvábím a citrusovými plody. Otec ji zasvětil do tajů obchodování s váženými a bohatými kupci, kteří připlouvali na ostrov Chios snad ze všech koutů světa a často pobývali na ostrově delší čas, jelikož tamní příznivé klima bylo proslaveno svými blahodárnými účinky na tělo i duši. Isidora pomáhala svému otci obchodovat do oné neblahé noci, kdy osmanské loďstvo napadlo nic netušící přístav a spící město pak vzalo útokem, při kterém se nikdo z obyvatel ostrova nezmoohl na sebemenší odpor. To a mnoho jiných podivuhodností mi vyprávěla, až jsem z jejich slov poznal, proč jsou Řekové považováni za nejlepší obchodníky a nemohou se jim rovnat ani všemi mastmi mazaní Židé či neúnavně smlouvající Syřané, kteří

opěvují své zboží takovými přívlastky, až se nezkušený jinoch zardívá a cudně klopí zrak. Již během svých cest jsem mohl na vlastní kůži zakusit, že řeckým obchodníkům není radno věřit; jedině snad až ve chvíli, kdy poctivé, nešizené zlatáky mířily z mých rukou do jejich nenasytných měšců.

Jediným protivenstvím v našem vztahu byla odlišná víra. Zatímco já jsem pravidelně navštěvoval mešitu, kde jsem se spolu s mnohými věřícími několikrát denně modlil, Isidora chodila do jediného byzantského chrámu, který byl starý jako samo město a sloužil spíše jako atrakce pro nevěřící cizince, neboť uchovával holenní kost jakéhosi světce z oněch časů, kdy námořní moc Byzantinců sahala až k našemu přístavu, ba ještě mnohem dále, jak mi nesčetněkrát s hrdostí v hlase vyprávěla. Isidorina odlišná víra jí však nezabránila již třetí noci navštívit mé lože, kde mne obdarovala svým uměním, až jsem zemdlený za ranního kuropění usnul tvrdým spánkem zapomnění, neboť takové rozkoše jsem nezažil v náruči žádné z žen, a nebylo jich v cizích a vzdálených městech málo. Musel jsem uznat, že milování po byzantském způsobu pro mne bylo nejkrásnější a v duchu jsem musel souhlasit s Isidorou, která nemohla pochopit muslimanský zvyk dovolující muži mít až čtyři zákonné manželky. Nedovedl jsem si představit, že bych měl obšťastňovat hned čtyři Isidory, a myslím, že by si to nedokázal představit ani samotný Gazanfar, o jehož býčí síle a nezměrných zkušenostech nemá cenu vůbec mluvit. Isidora se naprosto lišila od všech žen, jež jsem za svůj život poznal, nemohl jsem ji vůbec srovnávat se ženami, které navštěvovaly obchod a pro něž jsem sám míchal alexandrijskou černí a mísil těžké opojné vůně, rozpouštěje amburu, myrhu a oliban, aby pak vzbudily žádost u svých mužů, kteří je už po dlouhé týdny zanedbávali.

Jednoho dne mne uviděla Isidora, jak důvěrně rozmlouvám s jednou takovou ženou, a já na jejím pravidelném obličejí spatřil temný stín žárlivosti. Velice jsem se z toho zaradoval, neboť jsem poznal, že mne asi také miluje, ačkoli ona ve své byzantské vznešenosti láskyplný cit zpravidla nedávala příliš najevo. Od toho dne se věnovala těmto ženám osobně a dokázala jim pomoci určitě lépe než já, vždyť poté ženy chodily stále častěji a nosily jí vzácné dary a děkovaly jí tak upřímně, až jsem usoudil, že Isidora je zasvětila i do dalších praktik, které sama tak mistrně ovládala.

Míjely roky a já jsem byl nadmíru šťastný, neboť jsem každý večer uléhal na lože po boku čarokrásné Isidory, kterou jsem vroucně miloval a v jejímž klíně jsem nalézal nezměrné potěšení a také útěchu po každodenním jednotvárném životě obchodníka. Myslím, že samotná Isidora byla vedle mne šťastná, i když mi to sama neřekla. Ale já jsem v jejích temných očích často velmi jasně rozeznával prostou lidskou radost a snad i lásku. Po dvou letech od našeho prvního setkání ve Smyrně jsem ji pojal za ženu. Formálně přijala mou muslimanskou víru a našemu svazku požehnal vznešený imám a tajně také byzantský kněz. I když z jejich očí bylo možno číst rozčarování z takového manželství, drželi svorně jazyk za zuby, neboť jsem jim dobře zaplatil, snad až nad jejich smělá očekávání.

Netrvalo dlouho a v Isidořině lůně k naší nezměrné radosti vzklíčil nový život. Dítě se narodilo na počátku jara a shodně s předpovědí hvězdopravce to byl chlapec, což mě i Isidoru nadmíru potěšilo. Dali jsme mu jméno Ibrahim, na památku dobrotivého strýce, bez něhož bych jistě nebyl, čím jsem.

Začal jsem také chovat plemenné koně, které jsem prodával do křesťanských zemí. Pro ten účel jsem koupil nevelký

pozemek přímo vedle městských bran, kde jsem nechal postavit stáje a malý hipodrom, aby se měli koně kde cvičit. Neučinil jsem tak pro sebe, nýbrž pro Gazanfara, který se jednou ve své oblíbené, avšak nechvalně proslulé nálevně U Vřeštící kočky postavil pětici ozbrojených mužů a mohl v onen den děkovat milosrdnému Slitovníkovi, že to vůbec přežil. Nebýt jedné prodejné otrokyně, která si pamatovala mé jméno a znala můj dům, jistě by byl po smrti. Tato otrokyně, již nikoli nejmladší, ani na chvíli nezaváhala, a když zahlédla četná řezná zranění svého mnohaletého obdivovatele, utíkala do mého domu, co jí nohy stačily. Jakmile vtrhla do obchodu, začala křičet jako smyslů zbavená.

„Vážený pane Džásime, pospěšte hned k Vřeštící kočce. Gazanfar vypil celý soudek vína a tuze zle se rozhněval na jakési pány, avšak teď tam leží na zemi více mrtvý než živý v kaluži krve, přestože jsem mu tolikrát říkala, aby tak nepil.“

Když jsem viděl její zděšený výraz, pochopil jsem, že nemluví jen tak naprázdno. Vyhoupl jsem se na svého hřebce a pospíchal k učenému lékaři Akimu Džibrílovi, jenž bydlel v malebném domě o několik ulic dále. Nalezl jsem ho ve společnosti tanečnic a hudebníků, které si toho večera najal na oslavu svých šedesátých narozenin. Já jsem však nedbal všeho toho veselí a popadl jsem lékaře za límec tak prudce, až na mě jeho otroci vytasili dýky, neboť se domnívali, že jsem ho přišel zabít. On pochopil mé netaktní jednání a ihned se vydal pro svou lékařskou skříňku a trpce při tom zatracoval své lékařské řemeslo. „Milosrdný Alláhu, prokleta buď mé lékařské řemeslo, neboť mne nenechá ani si pokojně zahýřit ve slavnostní den, kdy pro jednou nehledím na utracené zlaťáky za ty nejlepší tanečnice až ze vzdálené Haify.“

Jeho neustálé tlachání mě unavovalo, a tak jsem mu před očima zazvonil pěkně naditým měšcem. „Vzdělaný lékaři

Akime, podaří-li se ti zachránit muže, jenž teď krvácí z mnoha ran, bude tento měsíc, ve kterém není jistě méně než třicet zlatých, tvůj.“ Zmlkl a navzdory svému ohromnému břichu utíkal, co mu síly stačily, až se strašlivě zadýchal a musel před svým domem vyzvracet vše, co měl v žaludku. Společně s jeho otroky jsem mu pomohl vyhoupnout se do sedla koně a raději jsem utíkal vedle něho, neboť jeho ohromný břich zabral tolik místa, že již nebylo kam si sednout.

Doběhli jsme do nálevny U Vřeštící kočky, před níž už stáli lidé, kteří se vzájemně překřikovali a přeli o to, co se vlastně stalo. Když jsme se prodrali zástupem lidí a vstoupili do temné komory spoře osvětlené plameny několika lamp, spatřili jsme na zemi Gazanfara zbroceného krví. Z mnoha řezných ran mu vytékala krev na prošlapaný koberec a vsakovala se do jeho vláken. Při pohledu na milovaného přítele se mi vedraly slzy do očí. Akim zatím v potměném světle čadících lamp pečlivě zkoumal Gazanfara tep a závažnost sečných ran. Po prvním zběžném ohledání přikázal Gazanfara vynést na světlo, a tak jsem oslovil několik zevlounů, kteří nahlíželi dovnitř, aby mi pomohli, a společně jsme na koberci vynesli Gazanfara ven.

Akim, kterému z vrásčitého čela stékaly krůpěje potu, pravil: „Důstojný pane Džásime, zdá se, že zranění nejsou nijak závažná, ale o životě nebo smrti tohoto muže rozhodne velké množství krve, které vyteklo z dlouhých ran po zahnutých jataganech.“ Podíval se mi zpřímá do očí a zeptal se: „Stojí vám život tohoto muže za tak pěkně naditý měsíc?“

V návalu zlosti jsem na něho zakřičel. „Již ses dosti natlachal, vážený Akime, ale ničeho užitečného jsi doposud neudělal.“

Hned se chopil své lékařské skříňky a vytáhl z ní jehlu a nit a sešil rány, jako zdatná otrokyně, která od rána do noci

látá děravé turbany. Rány hojně pokryl pavučinami, které mu přinesli ze zatuchlé nálevny. Když dokončil svou práci, těžce vstal, oběma rukama si při tom přidržoval obrovský břich a mírně ke mně promluvil: „Vidím, že jste skutečně ušlechtilým člověkem, který si cení bídného lidského života, avšak o dalším osudu tohoto muže rozhodne milosrdný Slitovník a nikdo jiný. Mé lékařské možnosti zde končí, neboť má-li tento muž v dnešním dni či ve dnech příštích zemřít, nemůže tomu žádný lékař, tudíž ani já, zabránit.“ Když znovu popadl dech, pokračoval. „Nezemře-li tento hromotluk do tří dnů, bude jeho šance na přežití podstatně větší, a proto vám namíchám lektvary, které mu vaše otrokyně bude po malých doušcích nalévat do úst.“

Viděl jsem na jeho zmořené tváři, že vykonal pro záchranu mého přítele vše, co bylo v jeho silách, a tak jsem mu dal celý měsíc, ať to s Gazanfarem dopadne jakkoli. Velice ho to potěšilo a s úsměvem mne pozval do svého domu. Zdvořile jsem odmítl a poukázal jsem na bědný stav svého přítele a on na srozuměnou zdvořile sklopil zrak a zavolal na jednoho ze zevlounů, kteří stále postávali v naší těsné blízkosti a sázeli se, zdali Gazanfar vypustí duši, či nikoli. Udivený muž vystoupil z řady, načež mu lékař hodil do dlaně hrst měďáků, aby mu ihned objednal nosítka. Taktéž jsem se přidal se svou prosbou, jelikož jsem netušil, jak jinak bych dostal dvě stě padesát liber vázícího Gazanfara do svého domu, a přitom mu co nejméně ublížil. Za několik okamžiků dorazila naše nosítka a já jsem se s Akimem Džibrilem zdvořile rozloučil mírnou úklonou.

Doma nás netrpělivě očekávala Isidora, kterou nemilá zpráva o Gazanfarově zranění velmi vyděsila, neboť se mu upřímně obdivovala, hlavně pak jeho tělesné síle a duchovní prostotě. Jednou mi dokonce vyprávěla, jak jejich křesťanský